

Bölüm 2

Toplumsal Gruplar ve Grup İçi Süreçler

Süleyman YURTTAŞ¹

İSSİZ bir adaya düşseniz yanınızda olmasını isteyeceğiniz üç şey nedir? Bu sorunun cevabını hayatta kalmak isteyen sıradan bir insan olarak cevapladığınızda, hayatınızı devam ettirebilecek eşyalar ve yiyeceklere odaklanmanız beklenir. Fakat bir sosyolog olarak yanınızda olmasını isteyeceğiniz şeyler neler olabilir? Sizden başka kimsenin olmadığı bir adada sosyolog olmanın bir anlamı olabilir mi?

Sosyoloji bölümlerinde ve/veya derslerinde öğrencilere ilk olarak hazmettirilmeye çalışılan konulardan birisi, insanın sosyal bir varlık olduğu ve sosyoloğun da tek bir insanla değil toplumla ve insanlar arasındaki ilişkiler ile ilgilendiğidir. Sosyoloğu asıl ilgilendiren ve insanı anlamlı kılan şey diğer insanlarla kurduğu ilişkiler ve ürettiği kültürdür. Bu ilişkilerin ve üretimin kaynağı da insanın üyesi olduğu ve/veya olmadığı, büyük veya küçük toplumsal gruplardır.

Toplumsal gruplar farklı sınıflandırmalara tabi tutulabilir. Toplumsal gruplardan biri olan ve kitapta farklı yönleri ile açıklanmaya çalışılan dini gruplar da, doğal dini gruplar ve sırf dini gruplar olarak sınıflandırılmaktadır. Fakat dini grupların özelliklerinin tam anlamıyla anlaşılabilmesi için grupların sosyolojik ve psikolojik yönlerinin de anlaşılabilmesi gerekir. Bu gereklilikten hareketle kitabın bu bölümü, sosyal grupları sosyolojik ve sosyo-psikolojik yönleriyle ele almayı amaçlamaktadır. Bu sayede ana konumuzu oluşturan dini grupların kendi

¹ Dr., Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, syurttas@bayburt.edu.tr.

noktasında da bir güce sahiptir. Bütün bunların yanında grup içi süreçlerde sadece gruplar üyelerini etkilememekte, grup içi azınlıklar ya da lider gibi tek bir üye de grubu etkileyen özelliklere sahip olabilmektedir.

Görüldüğü gibi grup içi ilişkiler çok boyutlu bir süreci kapsamaktadır. Sosyoloji ve sosyal psikoloji alanında yapılan çalışmalara bakıldığında bütün toplumsal gruplarda olduğu gibi dini gruplarda da grup içi süreçlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında dini grupları sadece dini, tarihi ve/veya siyasi bakış açılarından ele almanın bazı sakıncalarının olacağı görülmektedir. Bu nedenle, sosyolojik ve sosyo-psikolojik bir bakış açısı, günümüz dünyasında etkisini artırarak devam ettiren dini grupların anlaşılması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde politikalar üretilmesi noktalarında önemli ipuçları barındırmaktadır.

Kaynakça

- Aksakal, E. (2014), *Kültürel Kimliğin İnşa Sürecinde Melez Bir Kavram Olarak Alevilik*, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 53, Erzurum.
- Aronson, E, Wilson, T. D., ve Akert, R. (2012), *Sosyal Psikoloji*, (Çev.O. Gündüz), İstanbul: Kaknüs Yay.
- Bauman, Z. (2016), *Cemaatler: Güvenli Olmayan Bir Dünyada Güvenlik Arayışı*. Say Yayınları, İstanbul.
- Borlandi, M., Boudon, R., Cherkaoui, M., ve Valade, B. (2011), *Sosyolojik Düşünce Sözlüğü*, (Çev. B. Arıbaş), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bozkurt, V. (2017), *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar*, Ekin Yay, Bursa.
- Eren, E. (2012), *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Fichter, H. J. (2015), *Sosyoloji Nedir?* (Çev.N. Çelebi), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Freedman, J.L., Sears, D. O. ve Carlsmith, J. M. (1993), *Sosyal Psikoloji*, İmge, Ankara.
- Freyer, H. (2016), *Din Sosyolojisi*, (Çev. T. Kalpsüz), Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Giddens, A., ve Sutton, P. W. (2014), *Sosyolojide Temel Kavramlar*, (Çev. A. Egin), Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Güney, S. (2009), *Davranış Bilimleri*, Nobel, Ankara.

- Hogg, M. ve Vaughan, G. (2014), *Sosyal Psikoloji*, Ütopya, Ankara.
- Hortaçsu, N. (2007). *Ben Biz Siz Hepimiz: Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*, İmge Kitabevi, Ankara.
- İnceoğlu, M. (2011), *Tutum Algı İletişim*, Siyasal, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012), *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, Evrim, İstanbul.
- Kâğıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2015), *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- Koçel, T. (2010), *İşletme Yöneticiliği*, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Krech, D. ve Crutchfield, R. S. (2007), *Sosyal Psikoloji: Teori ve Problemler*, (Çev. E. Güngör), Ötügen, İstanbul.
- Marshall, G. (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Mensching, G. (2012), *Din Sosyolojisi*, Litera-Türk Yayınları, Konya.
- Myers, D. G. (2015), *Sosyal Psikoloji*, (Çev. S. Akfırat), Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Newman, D. M. (2016), *Sosyoloji Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek*, (Çev. A. Arslan), Nobel Yayınları, Ankara.
- Özkalp, E. (2017), *Sosyolojiye Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa.
- Şerif, M. ve Şerif, C. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş*. Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Tajfel, H., ve Turner, J. C. (2004), *The Social Identitytheory Ofintergroup Behavior*, ss. 276-293, Politicalpsychology: Keyreadings, Key readings in socialpsychology.
- Tönnies, F. (2019), *Cemaat ve Cemiyet*, VakıfBank Kültür Yayınları, İstanbul.
- Yapıcı, A. (2015), *Biz ve Onlar: İç ve Dış Dini Grupların Oluşumunu Besleyen Faktörler ve Aidiyet Psikolojisi*, Ed. H. Hökekleli ve V. Bilgin, Kur'anve Toplumsal Bütünleşme (ss. 247-280), Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Bursa.
- Yıldız, M. L. (2015), *Liderlik Çalışmaları*, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Yılmaz, A. (1999), *Psikolojik Değerlendirmenin Temelleri*, Samsun, Etüt Yayınları.